

Sakslaste metsikusi Virumaal

Fašistlike mõrvarite teed tähistavad kõikjal purustatud hooned ja — enamasti endiste koonduslaagrite läheduses — arvukad mõrvatute ühishaud.

Viru maakond oli üle külvatud fašistide poolt moodustatud koonduslaagritega. Suurimad neist asusid Rakveres. Kohalik vangimaja, sõjaväekasarmud, laoruumid ja hiljem üks suurem maja Karja tänavas võeti koonduslaagrite alla, milledest käis läbi tuhandeid nõukogude kodanikke. Sagedad neist on tapetud ja maetud Paalermo metsa. Kloodi kuusikusse ja Vetiku soo massihaudadesse.

Suured koonduslaagrid asusid veel Kuremäel, Auveres, Viivikonnas, Jõhvis, Kiviõlis, Kohla-Järvel, Kukrusel, Goldfieldis, Peeril, Sondas, Eredal, Aseris ja Kundas. Mõnedes neist ulatus vangide arv kui 8000-ni (näiteks Kiviõli koonduslaagris). Neis laagreis vaevles peale Nõukogude Liidu kodanike ka jugoslaavlasti, taanlasti, poolakaid jne.

Vangide kohtlemine neis koonduslaagreis oli julm. Tööst nõrkenud inimesi pekseti siin traatnuutidega metsikult kuni poolsurnuks ja lasti maha vähimagi põhjusega. Isiklik riietus ja jalanõud võeti vangidelt ära ja asendati laagri poolt väljaantud nürudega. Toiduks anti 200 g leiba ja jahusuppi kord päevas. Harilikult langes iga päev näljast ja ülejou käivast tööst kurnatuid surma ohvriks.

Ereda ja Kiviõli laagreis, kus peeti kinni mehi, naisi ja lapsi, algas käesoleva aasta augustis inimeste massiline hukkamine. Hävitamine ja mahalaskmine sündis järgmisel viisil: vangid viidi 10—15-isikulistes gruppides barakkidest välja 50—100 meetrit laag-

rist eemal asuvasse metsatihnikusse, kus neid sunniti lahti riietuma ja asuma palkidele, mis olid asetatud valmis kaevatud haudadele; automaatidest avati tuli surmamääratuile, kes kuulidest tabatuina auku langesid. Mahalaskmine jätkus, kuni auk oli surnukehadega täidetud. Selle järele valati surnukehad bensiiniga üle ja süüdati. Hiljem kaeti jäänused mullaga. Ereda ja Kiviõli ümbruses leidus 2 sellist hävituskohta ja 3 surnute põletuskohta, kust hiljem leiti poolpõlenud inimesi ja riiete jäänused.

Tunnistajate tõenduse järgi kestis inimeste hävitamine avastatud tuleasemeil 3 ööd-päeva.

Kiviõli laagrist säilinud andmeist ja kohaliku rahva tunnistustest selgub, et algul on nimetatud laagris kinni peetud kohalikke, hiljem ka teiste maakondade elanikke. 1941. a. peale kestis neis laagreis süstemaatiline inimeste hävitamine. Hävituskohaks oli tööstuse tuhamäe jalg. Vaatluse ja tunnistajate andmeil võib järeldada, et nimetatud tuhamäe jalale on maetud mitte vähem kui 5000—6000 mahalastud, surnuks piinatud või nälga ja haigustesse surnud vangi. Tuhamäe jalal on näha hulgana pooleldi matmata inimeste laipu ja luid. 1944. a. juulis grupp saksa sõdureid Paasvere vallas, Moora külas, püüdsid haarangul kinni 4 sõjavangi, 32 mobilisatsioonist kõrvale hoidnud eestlast ja 27 kohalikku kodanikku, kes peale metsikut piinamist kohapeal maha lasti.

Veri tähistab fašistliku kiskja teed. See veri kisendab kättemaksu järgi. Kättemaksutund ei ole kaugel.

Laidma.